

Perämeren kautta Jäämerelle – Arktinen meriturvallisuus

Kimmo Heikka, toimitusjohtaja, Digipolis Oy

Eila Linna, TKI-päällikkö, Matkailualan tutkimus- ja koulutusinstituutti, Lapin ammattikorkeakoulu

asiasanat: meri, turvallisuus, arktisuus, luonnonolosuhteet

Arktinen hype on rauhoittumaan päin. Monet arktisen alueen superhankkeet ovat kirjaimellisesti jäissä. On kuitenkin selvää, että pohjoisen luonnonvarat ja niiden jalostaminen kiinnostavat kansainvälisiä toimijoita. Uudet hankkeet käynnistyvät aikanaan.

Arktinen tulevaisuus kytkeytyy erityisesti meriin ja meriosaamiseen. Kaksi asiaa on ylitse muiden. Merkittävä osa maailman hyödyntämättömistä öljy- ja kaasuvaroista sijaitsee arktisilla merialueilla ja ilmastonmuutos näyttäisi mahdollistavan kauppamerenkulun mm. Koillisväylällä. Samalla edessä on erittäin suuria ympäristö- ja turvallisuushaasteita.

Merenkulku on helpottumassa Jäämerellä, mutta alue on edelleen yksi vaativimmista ympäristöistä. Rajut luonnonolot asettavat laivat, koneet ja laitteet, ihmiset ääri rajoilleen. Uusia ratkaisuja, teknologioita, toimintamalleja tarvitaan. Toiminta Jäämerellä on aiheuttanut myös kasvavaa mielenkiintoa Perämeren aluetta kohtaan. Perämeren talvi on luo erinomaiset puitteet tutkia, testata, harjoitella ja kouluttaa.

Perämeri jäätyy joka talvi, ainakin toistaiseksi. Alueella on monipuolista laivaliikennettä ympäri vuoden, kehittynyt satama- ja turvallisuusinfrastruktuuri, hyvät yhteydet ja kehittyneet yhteisöt. Perämerellä liikkuvissa laivoissa on tehty laitetestausta jo vuosikymmeniä, on järjestetty kansainvälisiä öljyvahinkojen torjuntaharjoituksia sekä meripelastusharjoituksia. Aktiviteettia on, mutta toiminta voisi olla huomattavasti laajempaa.

Jäämeren merenkulun turvallisuuden parantamiseksi ns. Polar Code astuu voimaan vuonna 2017. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että kaikkien Jäämerelle liikkuvien alusten päällystö pitäisi kouluttaa koodin mukaisesti. Mikäli simulaattoriympäristöt eivät riitä osaamisen varmistamiseksi, niin Perämeri tarjoaa hyvät puitteet luonnonolosuhteissa tapahtuvaan koulutukseen.

Meriturvallisuus on yksi Arktisen älykkään erikoistumisen ohjelman turvallisuusklusterin teemoista. Tavoitteena on luoda arktisen testaustoiminnan verkosto tukemaan ja edistämään lappilaista osaamista ja tietämystä. Laboratoriotestauksen lisäksi asiakkaille voidaan tarjota aidot arktiset olosuhteet varsin pitkälle ajanjaksolle vuosittain.

Testausympäristön kehittäminen on lähtenyt liikkeelle valtion aloitteesta. Alkuperäisenä tavoitteena oli Suomen arktisen strategian mukaisesti perustaa Arktinen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan osaamiskeskus testaus- ja tutkimusallasinvestointeineen Suomeen. Suomen arktisimmat meriolosuhteet Perämerellä ja Kemin sopiva infrastruktuuri tarjoaisivat hyvät puitteet testiallasympäristölle. Alkuselvitysten jälkeen on järjestäytytty kansallisesti ns. ArcMaTe-konsortioksi. (Arctic Marine Testing and Research Center).

Kemin vahvuus on Suomen arktisimmissä merellisissä luonnonolosuhteissa sekä niiden hyödyntämiseen sopivassa infrastruktuurissa ja palveluissa. Kemin satama toimii Suomen Perämeren alueen jäänmurtajalaivaston talvisena tukikohtana ja lisäksi Kemin Matkailu pystyy tarjoamaan monipuolisia talvisia palveluita.

Aika näyttää miten arktinen meriliikenne kehittyy. Asiat etenevät luonnon ehdoilla. Perämeren alueella on juuri sopiva aika nostaa valmiutta uusien liiketoimintojen käynnistämiseksi arktisessa meriturvallisuudessa.

Kuva 1. Valokuvaaja Kimmo Heikka.